

Muxammadov Mirkomil Gapir o'g'li*Alfraganus university**"Sport faoliyati" kafedrası p.f.b.f.d. (PhD)**ORCID:0009-0007-6500-479X**Email: mirkomilm431@gmail.com*

YOSH FUTBOLCHILARNING TEZKORLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Annotatsiya. Mazkur tadqiqot yosh futbolchilarda tezkorlik sifatlarini rivojlantirishning ilmiy-nazariy va metodik asoslarini aniqlash hamda ularni amaliyotga joriy etish masalalariga bag'ishlangan. Futbolchilarda tezkorlik sifati qisqa vaqt oralig'ida yuqori tezlikda harakatlanishi, tashqi ta'sirlarga tezkor javob qaytarishi va murakkab o'yin vaziyatlarida optimal qaror qabul qilish qobiliyatini ifodalaydi. Shu jihatdan, mazkur sifatni rivojlantirish yosh futbolchilar tayyorgarlik tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

O'tkazilgan pedagogik tajriba natijalari ishlab chiqilgan metodikaning yosh futbolchilarda tezkorlik ko'rsatkichlarini ishonchli darajada oshirishini, shuningdek, ularning umumiy jismoniy va texnik-taktik tayyorgarligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Tadqiqot natijalari sport mashg'ulotlari tizimini takomillashtirish, yosh futbolchilar tayyorgarligini ilmiy asosda tashkil etish hamda ularning sport natijadorligini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: yosh futbolchilar, tezkorlik sifati, tezkorlikni rivojlantirish metodikasi, maxsus jismoniy tayyorgarlik, tezlik-kuch tayyorgarligi, harakat reaksiyasi, start tezligi, sprint tayyorgarligi, chaqqonlik, koordinatsion qobiliyat, futbol mashg'ulotlari, interval mashqlari, yo'nalishni tez o'zgartirish, harakat texnikasi, sport tayyorgarligi, pedagogik tajriba, mashg'ulot jarayoni, jismoniy sifatlar.

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ СКОРОСТНЫХ КАЧЕСТВ У ЮНЫХ ФУТБОЛИСТОВ

Аннотация. Данное исследование посвящено определению научно-теоретических и методических основ развития скоростных качеств у юных футболистов, а также вопросам их внедрения в практику. Скоростные качества у футболистов характеризуются способностью выполнять двигательные действия с высокой скоростью в короткий промежуток времени, оперативно реагировать на внешние воздействия и принимать оптимальные решения в сложных игровых ситуациях. В связи с этим развитие данного качества является одним из приоритетных направлений системы подготовки юных футболистов.

Результаты проведённого педагогического эксперимента подтверждают, что разработанная методика обеспечивает достоверное повышение показателей скоростных качеств у юных футболистов, а также оказывает положительное влияние на их общую физическую и технико-тактическую подготовленность. Полученные результаты имеют важное научно-практическое значение для совершенствования системы спортивной подготовки, научной организации тренировочного процесса и повышения спортивной результативности юных футболистов.

Ключевые слова: молодые футболисты, качество быстроты, методика развития быстроты, специальная физическая подготовка, скоростно-силовая подготовка, двигательная реакция, стартовая скорость, спринтерская подготовка, ловкость, координационные способности, футбольные тренировки, интервальные упражнения, быстрая смена направления, двигательная техника, спортивная подготовка, педагогический опыт, тренировочный процесс, физические качества.

METHODOLOGY FOR DEVELOPING SPEED QUALITIES IN YOUNG FOOTBALL PLAYERS

Abstract. This study is devoted to determining the scientific-theoretical and methodological foundations for developing speed qualities in young football players, as well as to their implementation in practice. Speed qualities in football players are characterized by the ability to perform movements at high velocity within a short period of time, to respond quickly to external stimuli, and to make optimal decisions in complex game situations. In this regard, the development of this quality is considered one of the priority directions in the training system of young football players.

The results of the conducted pedagogical experiment confirm that the developed methodology ensures a significant improvement in speed indicators among young football players and has a positive impact on their overall physical and technical-tactical preparedness. The findings have important scientific and practical significance for improving the sports training system, scientifically organizing the training process, and enhancing the performance outcomes of young football players.

Key words: young football players, speed qualities, speed development methodology, special physical training, speed-strength training, motor reaction, start speed, sprint preparation, agility, coordination ability, football training, interval exercises, rapid change of direction, movement technique, sports training, pedagogical experience, training process, physical qualities.

Kirish. Hozirgi globallashuv jarayonida futbol sporti nafaqat eng ommaviy, balki eng yuqori raqobat va intensivlikni talab qiluvchi sport turlaridan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy futbol o'yinining tezligi, texnik-taktik harakatlarning murakkablashuvi hamda o'yin davomida yuqori darajadagi harakat faolligi sportchilardan mukammal jismoniy, funksional va psixologik tayyorgarlikni talab etadi. Shu jihatdan yosh futbolchilarni tayyorlash tizimida ularning jismoniy sifatlarini, ayniqsa tezkorlik sifatini ilmiy asosda rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Bugungi kunda jahonda futbolning muttasil rivoj topishi, sportda yangi texnologiyalarning qo'llanilishi, yangi-yangi rekordlarning o'rnatilishi va raqobat tobora kuchayib borayotgani milliy futbolimizni yanada barqaror va jadal sur'atlar bilan rivojlantirish uchun yangicha yondashuv hamda tamoyillarni ishlab chiqish va ro'yobga chiqarishni taqozo etmoqda. O'zbekiston Respublikasining 2026-yil 24-martdagi "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi O'RQ-1123-sonli Qonuni, 2019-yil 4-dekabrda "O'zbekistonda futbolni rivojlantirishni mutlaqo yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5887-sonli Farmoni, 2023-yil 7-apreldagi PQ-115-son "O'zbekistonda ommaviy va professional futbolni xar tomonlam rivojlantirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarorining chiqarilishi, O'zbekiston futbolining

yanada rivojlanishida katta ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunga kelib mamlakatimizda faoliyat olib borayotgan futbol jamoalari moddiy texnik bazasi takomillashtirildi va infratuzilmaviy rivojlanishi ta'minlanmoqda. Jumladan har bir jamoa qoshida ayollar futbol klublarining tashkil etilayotgani xam yuqoridagi fikrlarni tasdiqlaydi. hamda Respublikamizda futbolni rivojlantirishga qaratilgan boshqa me'yoriy-huquqiy xujjatlarda belgilangan vazifalarni hal etishda ushbu maqola tadqiqoti muayyan darajada xizmat qiladi.

Tadqiqotning maqsadi yosh futbolchilarning harakat tezkorligini rivojlantirish uchun samarali usul va vositalardan foydalangan holda aniqlash tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot metodologiyasi yosh futbolchilarda tezkorlik sifatlarini rivojlantirish jarayonini ilmiy asosda o'rganish, tajriba-sinov ishlari orqali uning samaradorligini aniqlash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan.

Tadqiqotning metodologik asosini sport tayyorgarligi nazariyasi, jismoniy sifatlarini rivojlantirish qonuniyatlari, yoshga oid fiziologiya va pedagogika fanlari tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida tizimli, kompleks va differensial yondashuv tamoyillari qo'llanildi, bunda yosh futbolchilarning individual xususiyatlari, jismoniy rivojlanish darajasi va funksional imkoniyatlari hisobga olindi.

Tadqiqot quyidagi asosiy usullar asosida olib borildi: ilmiy-uslubiy adabiyotlarni tahlil qilish orqali muammoning nazariy jihatlarini o'rganildi; pedagogik kuzatuv yordamida mashg'ulot jarayonining o'ziga xos tomonlari aniqlashtirildi; test sinovlari (10 m, 20 m va 30 m ga yugurish) orqali tezkorlik ko'rsatkichlari baholandi; pedagogik tajriba usuli orqali ishlab chiqilgan metodikaning samaradorligi eksperimental va nazorat guruhlarida taqqoslab o'rganildi; olingan natijalar matematik-statistik usullar yordamida qayta ishlanib, ularning ishonchligi aniqlashtirildi.

Tajriba ishlari 12–16 yoshli futbolchilar ishtirokida tashkil etilib, ma'lum vaqt davomida maxsus ishlab chiqilgan mashqlar majmuasi qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida yuklama va dam olish nisbatining optimal darajada bo'lishi, mashg'ulotlarning bosqichma-bosqich murakkablashib borishi hamda o'yin uslubidagi mashqlardan foydalanish asosiy metodik shart sifatida belgilandi.

Adabiyotlar sharhi. Ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, Mahalliy olimlardan R.I.Nurimov, R.Kuryazov, Sh.T.Iseyevlar yillik mashg'ulot sikllarida futbolchilarni turli tayyorgarlik tomonlarini takomillashtirish bo'yicha turlicha taklif va tavsiyalarni keltirib o'tganlar. Biroq yuqoridagi mualliflarning ilmiy manbalarida integral tayyorgarlikni to'liq, izchil va mukammal tarzda yoritish masalasi biroz nazardan

chetda qoldirilgan. Musobaqalar taqvimini va mavsumiy-iqlimiy o'zgarishlar yillik tayyorgarlik siklidagi mashg'ulot yuklamalariga ko'p ta'sir o'tkazadi. Ko'rsatib o'tilgan omillardan tashqari, o'quv yilining umumiy davriyligi (o'quv yuklamasi dinamikasi, uning choraklar bo'yicha tashkil qilinishi, ta'til muddatlari va h.k.) yosh futbolchilarning o'quv mashg'ulot mikrotuzilmasiga ta'sir qiladi.

Tadqiqot tahlili va natijalar.

Pedagogik tadqiqot maqsadi yosh futbolchilarning tezkorlik-kuch xususiyatining metodi samaradorligini aniqlash. yosh futbolchilarning tezkorlik-kuch tayyorgarligini va kuchli tezkorlik sifatlarini «Zarba metodi» kasi Yordamida pedagogik tadqiqot o'tkazildi. Tajriba 2 guruh (xar guruh 20 kishidan iborat) futbolchilar qatnashdilar.

Biz nazorat va tajriba guruhlarini pedagogik eksperiment jaraqonida 13-14yoshli futbolchilar uchun o'quv-mashg'ulot jarayonining xajmi,tarkibi va yunalishini rejalashtirdik.

Nazorat va tajribaguruhlarda tezkorlik xususiyatlarini tarbiyalashga o'quv-mashg'ulot jarayonining 10 % ni ajratdik. Bu mashg'ulotlar darslarning asosiy qismida o'tiladi. Nazorat guruhda kuyidagi metodlar qo'llaniladi: o'yin, musobaqa, qaytarma, interval va aylanma, mashg'ulot turidagi mashqlar. Bu mashqlar asosan yugurish, biron narsa bilan yoki xech narsasiz bajariladigan mashqlar (chopish, sakrash, uzoq masofaga otish) estafetalar utkazilar edi.

Tajribaguruhlarda esa tezkorlik-kuch xususiyatini tarbiyalashga «Zarba metodi» asosida o'tilardi. «Zarba metodi» tajribaguruhlarda to'p bilan yoki to'psiz xam olib borilar edi. Mashg'ulotlar darsini tashkil qilish uslublari: aylanma va umumiy mashg'ulotlardan tashkil topgandi. Xarxil uslubda mashqlar o'tkazilardi. Masalan, chuqurga sakrash va undan yuqoriga chikib uzunlikka sakrash va to'pni olib uni oyoq bilan tepib yoki bosh bilan urish kabilar. 20 minut ichida yosh futbolchilar bu mashqlarni bajarib «Zarba metodi» bilan 20-30 marta

sakrab mashq bajarishardi. Jami pedagogik kuzatishda 97 ta o'quv-mashg'ulot darsida «Zarba metodi» dan 44 ta mashg'ulotda foydalanildi.

Muhokama. Biz tomondan qo'llanilgan «Zarba metodi» mashqlari pedagogik kuzatish samaradorligini 3 guruh testlari ta'sirida kursatdi: tezkorlik-kuchda, tezkorlikda 15 va 30 metrga yugurishda, oyoq mushaklarini kursatkichlarida. Pedagogik tajribadan keyin futbolchilar testdan o'tkazildi. Nazorat va eksperiment guruhlarining natijalari 1-jadvalda kursatilgan.

1-jadval.

Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorgarligini pedagogik tajribadan keyingi kursatkichlari.

No	Kursatkichlar	Tajriba guruh = 20	Nazorat guruh = 20	t-kriteriy Styudenta
1	Joyidan 15 m.ga yugurish (s)	2,31 ± 0,070	2,32 ± 0,071	0,483
2	Yurgan joydan 15 m.ga yugurish (s)	2,18 ± 0,125	2,10 ± 0,175	0,252
3	Joydan 30 m.ga yugurish (s)	4,29 ± 0,036	4,28 ± 0,068	0,635
4	Turgan joydan uzunlikka sakrash (sm)	227,65 ± 197	227,8 ± 3,25	1,574
5	Yukoridan sakragandan sung uzunlikka sakrash (sm)	212,05 ± 2,75	210,7 ± 3,87	0,875
6	Uch xatlab sakrash (sm)	644,8 ± 7,15	640,7 ± 584	0,885
7	Yuqorigasakrash	54,05 ± 2,97	51,25 ± 3,85	1,645

Pedagogik eksperimentning oxirida shu narsa ma'lum bo'ldiki, qayta testdan sung futbolchilarning 15 m va 30 m.ga joyida turib yugurishi bo'yicha nazorat va tajribaguruhlarda unchalik tezkorlik sifati kursatkichlari kutarilmadi (kutirilishi atigi 2,64 % dan oshmadi). Faqatgina tajriba guruhdagi futbolchilarda 15 m startdan yugurish

va undan keyingi tezligi kursatkichi ozgina ko'tarildi. Tezkorlik-kuch-sifatlarini tarbiyalash dapedagogik eksperimentning natijalari shunikursatdiki, xammaguruhlar (nazorat va tajriba guruh) futbolchilarida, ayniqsa eksperiment guruhida sakrashni xamma turlari bo'yicha ozmuncha uzgarish sezildi.

Ayniqsa, tajribaguruh futbolchilarining pedagogik eksperimentdan keyin yuqori kursatkichga ega bo'ldilar. Uzunlikka joydan turib sakrash bo'yicha nazorat va tajriba, guruh futbolchilarining kursatkichlari 6,1 sm (3,36 %) va 7,25 sm (4,01 %) oshdi. Joydan uch xatlab sakrash buyicha unchalik bulmasada usish bor 7,8 sm (1,465 %) va 9,3 sm (1,73 %).

Joyidan balandlikka sakrash bo'yicha xam o'sish ko'rsatkichi kamroq 3,8 sm (2,15 %) va 5,05 sm (2,86 %). yaxshigina o'sish natijasi ko'rsatkichi tezkorlik-kuch sifatining, kursatilgan joyidan yuqoriga sakrash bo'yicha tajribaguruhning futbolchilarida boshidagiga nisbatan 6 sm (23,0 %) ga oshdi. Nazorat guruhidagi futbolchilarda o'sish biroz past edi ya'ni 2,1 sm.

Nazorat va tajribaguruh futbolchilarining mutloq va taluqli oyoqmushak kuchlari pedagogik eksperimentning boshida va oxirida deyarli bir xil o'zgargan. Natijalar kuyidagicha: nazorat guruhida 64,5 kg (22,6%) bulsa, eksperiment guruhida 50,4 dan 62,8 kilogramm (24,6 %) gacha bo'ldi. Nazorat va eksperiment guruhlarda taluqli kuch 22,7 % dan 25,9 % gacha o'sgan.

Pedagogik eksperiment jarayonida "Zarba metodi" mashqlariga aniqlik beradigan kursatkich bu absalyut va nisbiy kursatkichidagi gradion kuchi bo'ldi.

Pedagogik eksperiment jarayonda asosiy «Portlovchi» kuch

ko'rsatkichlari nazorat guruhida 17,9 % ga kamaydi, eksperiment guruhida esa aksincha, 28,4 % ga ko'paydi.

Test natijasida shu narsa aniq bo'ldiki, tadqiqot boshida tezkorlik va tezkorlik-kuch sifatleri nazorat va tajribaguruh futbolchilarida deyarli bo'lmagan.

Tadqiqot oxirida tezkorlik va tezkorlik-kuch sifatleri eksperiment guruhida 30 metr ga yugurishda ancha o'sganligi, ya'ni 4,49 % ga usganligi ma'lum buldi, nazorat guruhida esa usish 1,3 % ni tashkil etgan.

Tadqiqot oxirida tekshirishlar shuni xam ko'rsatdiki, uzunlikka sakrash, joyidan yuqoriga sakrash, uch xatlab sakrash kursatkichlari nazorat va eksperiment guruh futbolchilaridagi o'sish kursatkichlari 8- jadvalda o'z aksini topgan.

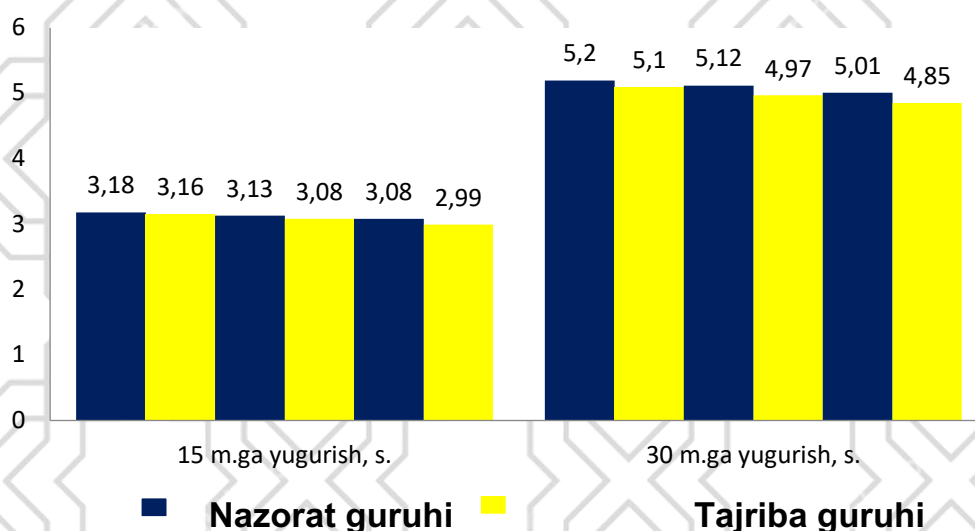
Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, to'g'ri yo'naltirilgan mashg'ulotlar natijasida "Zarba metodi"ni qo'llash bilan, ayniqsa tezkorlik va tezkorlik-kuch sifatlerini oshirishda o'z samarasini beradi. Pedagogik kuzatishda olingan ma'lumotlarni tahlil qilish quyidagilarni aniqlash imkoniyatini berdi:

Ushbu kuzatishlarning hammasi teng kuchli ta'sir usuli asosiy usul hisoblanmasligini tasdiqlab berdi. Tajribaning boshlanishida (tayyorlov davri boshida) biz dastlabki test (15 metr va 30 metr ga yugurish) o'tkazildi, ularning natijalari bo'yicha jamoa tezlik sifatlerini rivojlanish darajasi bir xilligi bo'yicha ikki (tajriba va nazorat) guruhlariga bo'lindi.

Umum-tayyorlov bosqichi tugaganda takroriy test o'tkazishda quyidagicha natijalar qayd qilindi: tajriba guruhida: 15 metr – 3,08; 30 metr - 4,97; nazorat guruhida: 15 metr – 3,13; 30 metr – 5,12; ushbu natijalar tajriba guruhida o'sish darajasi, mos ravishda, 0,08 soniyani, nazorat guruhida esa 0,05 va 0,08 soniyani tashkil etishini ko'rsatdi.

masofaga yugurishda o'sish ko'rsatkichlari farqi 0,07 s. va 30 metrga yugurishda 0,08 s. hamda ushbu mashqlarda teng kuchli ta'sir va takrorlashlar usullarining samaradorligi bir xil ekan. Uncha katta bo'lmagan tajriba bazasi teng kuchli ta'sir usulining boshqa usullar samaradorligiga nisbatan ustunliklari va kamchiliklari to'g'risida yakuniy xulosalar chiqarish imkoniyatini bermaydi.

O'tkazilgan tajriba natijasida biz quyidagilarni aniqladik: 15 metr

1.Rasm 13-14 yoshli futbolchilarning maxsus-tayyorlov bosqichi boshida, o'rtasida va yakunida, olingan tezkorlik sifatlarini testlash natijalari ko'rsatkichlari

Maxsus-tayyorlov bosqichidan keyingi o'tkazilgan testlarda quyidagi natijalar qayd etildi. Tajriba guruhida: 15 metr – 2,99 s.; 30 metr – 4,85 s.; nazorat guruhida: 15 metr – 3,08 s.; 30 metr – 5,01 soniya; bu tajriba guruhida o'sish darajasi, mos ravishda, 0,09 s. va 0,12 s., nazorat guruhida esa 0,05 s. va 0,09 soniyani tashkil etishidan dalolat beradi. Shunday qilib, biz o'tkazilgan tajriba natijasida

quyidagicha o'sish darajasi ko'rsatkichlarini oldik: tajriba guruhida 0,17 - 15 metrda; 0,25 - 30 metrda; nazorat guruhida - 0,1 - 15 metrda; 0,17 - 30 metrda test natijalarini ko'rishimiz mumkin.

Xulosa. O'tkazilgan tadqiqot natijalaridan kelib chiqqan holda birona ham o'quv-mashg'ulot jarayoni, aslida, murabbiyning hech qanday xatolik va noaniqliklarisiz o'tmasligi

to'g'risida xulosa chiqarish mumkin. Qaysi jamoaning murabbiyi o'quv-mashg'ulot va tayyorgarlikning turli bosqichlarida imkoni boricha kamroq xatoliklarga va noaniqliklarga yo'l qo'ysa yoki ularni nulga olib kelsa,

ushbu jamoada tom ma'nodagi hartomonlama «o'sish» sodir bo'ladi. Yevropa futboli darajasi ko'rsatkichlari bo'yicha solishtirganda bizning futbolimiz sifati juda past ekanligini kuzatish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining 2025-yil 21-avgustdagi PQ-262-son «O'zbekistonda futbol sohasini raqamlashtirish va ommaviyligini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida» gi qarori.
2. Bog'ibekov, A. (2024). THE USE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE PREVENTION OF STRUCTURE OF THE BODY OF STUDENTS AGED 7-10 YEARS. " *Alfraganus*" xalqaro Ilmiy Jurnal, 2(2).3
3. Oybek o'g, B. I. A. (2025). YOSH FUTBOLCHILARNING CHIDAMKORLIK SIFATINI OSHIRISHDA AYLANMA MASHG 'ULOTLARINING AHAMIYATI. *PEDAGOG*, 8(6), 44-49.
4. Bog'ibekov, A. (2024). THE USE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE PREVENTION OF STRUCTURE OF THE BODY OF STUDENTS AGED 7-10 YEARS. " *Alfraganus*" xalqaro Ilmiy Jurnal, 2(2).
5. Oybekovich, B. A. (2025). A SET OF SPECIAL EXERCISES TO INCREASE THE LEVEL OF SPECIFIC PHYSICAL PREPARATION OF FEMALE FOOTBALL REFEREES. *World Scientific Research Journal*, 46(1), 256-257.
6. Oybek o'g, B. I. A. (2025). YOSH FUTBOLCHILARNING CHIDAMKORLIK SIFATINI OSHIRISHDA AYLANMA MASHG 'ULOTLARINING AHAMIYATI. *PEDAGOG*, 8(6), 44-49.
7. Muxammadov M. G., Usmonov M. YOSH FUTBOLCHI QIZLARNING TEZKOR KUCH SIFATLARINI TAHLIL QILISH //Академические исследования в современной науке. – 2022. – Т. 1. – №. 18. – С. 28-30
8. Мухаммадов, М. Г. (2022). ЁШ ФУТБОЛЧИ ҚИЗЛАРНИНГ МАХСУС ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРГАРЛИК ДАРАЖАСИНИ АНИҚЛАШ ВОСИТА ВА УСУЛЛАРИ САМАРАДОРЛИГИ. *Fan-Sportga*, (7), 55-58.
9. Gapir o'g'li, M. M. (2025). YOSH FUTBOLCHILARNING ORGANIZMINING XUSUSIYATLARINI O 'RGANISH. *INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE* 2025, 122.
10. Gapir o'g'li, M. M. (2026). YOSH FUTBOLCHI QIZLARDA O 'YINNI ANGLASH, QAROR QABUL QILISH VA PSIXOLOGIK BARQARORLIKNI SHAKLLANTIRISH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 3(1), 12-14.

11. Sarvinoz, N. (2026). A SET OF SPECIAL EXERCISES TO INCREASE THE LEVEL OF SPECIFIC PHYSICAL PREPARATION OF FEMALE FOOTBALL REFEREES. *KELAJAK SARI YANGI O'ZBEKISTON: ILM-FAN, TEXNOLOGIYA VA TA'LIM*, 3(1), 397-399.
12. Pardayev, B. (2024). 16-18 YOSHLI KURASHCHILARNING TEZKOR-KUCH SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH USLUBI. *Alfraganus xalqaro Ilmiy Jurnal*i, 2(2), 31-38.
13. Utashev, K. N. (2022). Theoretical analysis of motor activity in assessing the mass sports movement of schoolchildren. *Eurasian Journal of Sport Science*, 2(1), 1-4.
14. Utashev, K. (2024). Fundamentals of introducing a mass sports movement through theoretical analysis of the daily physical activity of schoolchildren. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, 5(01), 298-215.
15. Gupta, D., Iroda, K., Faridovna, I. M., Hamidova, M., Muminjon, K., Saidjonovich, M. S., & Babayeva, Z. (2026). School-Based Support and Educational Transitions: Communication and Cognition in Genetic Syndromes. In *Interdisciplinary Perspectives on Genetic Syndromes and Human Development* (pp. 27-62). IGI Global Scientific Publishing.
16. Abduraimova, N., Sharopova, N., Khujaev, M., Sapayev, V., Fattoyeva, O., & Yusuf, S. (2025). Economic development through analysis of the education and entrepreneurship impacts. *Economic Annals-XXI/Ekonomičnij Časopis-XXI*, 214(3/4), 84.
17. Xasan, O. T. (2024). WAYS TO SOLUTION THE PROBLEM OF PHYSICAL INACTIVITY IN SCHOOLCHILDREN BY IMPLEMENTING A SYSTEM OF MASS SPORTS. *Alfraganus*, (5 (10)), 22-26.